

Studying the Effect of Gender on Azeri-Speaking Students' Attitudes toward Persian Language in Marand

Esmacil SafaeiAsl¹

Corresponding Author, PhD Graduate in General Linguistics, Allameh Tabatabai University, Tehran, Iran.

Mohammadreza TusiNasrabadi²

PhD Graduate in General Linguistics, Visiting Professor, Department of Linguistics, Ardabil Branch of Islamic Azad University, Ardabil, Iran.

Seyed Mohammad Razinejad³

Assistant Professor, Department of English Language Teaching, Mohaghegh Ardabili University, Ardabil, Iran.

Abstract:

Persian language is widely used by all Iranians within the multilingual Iran. It should be noted that Persian is utilized by some speakers as their mother tongue and by some others as their second language. Being the sole official language and the language of instruction in Iran, Persian is used for all the official and educational purposes in the country. However, at least on the basis of our observations in our study area, Persian is not the only language used for instructional goals at bilingual schools in the country. It is observed that non-Persian-speaking students in bilingual areas including East Azerbaijan province tend to make use of their mother tongue besides Persian for their educational goals. Regarding Persian language use, bilingual students seem to show different behaviors. Some prefer to speak Persian in almost all settings including school, particularly with their teachers while some others show little or even no inclination to use Persian. Such reactions to using the second language are rooted in various factors such as attitudes, motivations, anxiety, and gender.

Among the leading factors affecting second language use, attitude and gender have been surveyed in this research. Specifically speaking, the present paper has strived to study the Azeri-speaking students' gender-based attitudes toward using Persian language. Brown (1981) states that attitudes are a set of beliefs that learners have about the members of the target language community (for example, whether they are honest, boring, interesting or not) and also about their culture. Fossold (1986: 93) holds that attitude is mainly based on a subjectivist view, and that attitude consists of three elements of cognition, emotion, and practice.

Received on: 15/07/2018

Accepted on: 05/03/2019

¹. Email: safai.atu@gmail.com

². Email: Mohammadrezatusi1@gmail.com

³. Email: Mrazi@uma.ac.ir

DOI:10.30479/jtpsol.2019.9056.1386

PP.195-213

In the present study, data were collected using a two-part questionnaire. To ensure the reliability of the questionnaire, among the common methods for data collection, adaptation and modification of existing methods was used. To this end, the attitude statements in the questionnaire in Hakuta and Dandrea (1992) and the Berni (1998) were first translated into Persian and then modified according to the purpose of the present research. The questionnaire included in the dissertation (SotoudehNama, 2001) was also used to make changes. The questionnaire used in this article consisted of two parts: background questions for gender, place of study, age, educational background sentences, including 39 items on a five-point Likert scale to measure subjects' attitudes toward using the Persian language. The expressions in the questionnaire itself consisted of three parts. The first part consisted of 13 phrases that assessed the students' perception of using the Persian language. The second part, with 13 phrases, assessed the behavior (choice between Persian and Turkish languages) of the subjects regarding the use of Persian language. The last 13 sentences measured the subjects' perception of their use of the Persian language. Subjects chose one of the five options "strongly agree, agree, I have no idea, disagree, and strongly disagree". The overall score was calculated for each subject, i.e., sum of the scores given that, wherever the answer was in agreement with the subject, a score of 5 would be given for completely agreed, and in cases where it was against the attitude, the score of 5 would be given to I totally disagreed, and I totally agree with Score 1. In order to present the questionnaires to the students, researchers went to all schools in person. Before completing the questionnaires, the students were briefed on the research objectives and how to complete the questionnaire. Subjects were given adequate time to answer questions. All 400 questionnaires were completed by 400 subjects and then were collected and analyzed by gender of the subjects for data analysis. SPSS software was used for data analysis and calculation accuracy. First, descriptive statistics including tables and statistical indices were given, then in the second part, in order to test the research hypotheses, inferential statistics including independent samples t-tests were used for both genders. Also, chi-square test was used to assess the effect of the attitude of two groups on using Persian language in different situations. In the present article, it was revealed that there is a significant difference between the two groups in attitudes toward using Persian language. Female students had a positive attitude towards the subject compared to boys. Regarding the effect of the attitude of the two gender groups on the use of Persian language, it was concluded that girls' positive attitudes makes them use Persian in most situations; while male students prefer to use their mother tongue, i.e. Azeri Turkish, in similar situations.

Key words: gender, attitude, second language, bilingual, Azeri language

بررسی تأثیر جنسیت بر نگرش دانش‌آموزان ترکی‌زبان شهرستان مرند به زبان فارسی

اسماعیل صفایی اصل^۱

نویسنده‌ی مسئول، دکتری زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه علامه طباطبائی^(ه)

محمد رضا طوسی نصرآبادی^۲

دکتری زبان‌شناسی همگانی، مدرس مدعو گروه زبان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل

سید محمد رضی نژاد^۳

استادیار گروه آموزش زبان انگلیسی، دانشگاه محقق اردبیلی

چکیده

مقاله‌ی حاضر به بررسی تأثیر متغیر جنسیت بر نگرش دانش‌آموزان ترکی‌زبان شهرستان مرند به زبان فارسی می‌پردازد. نگرش مجموعه‌ای از باورهاست که زبان‌آموز نسبت به اعضای جامعه زبانی مقصد و هم‌چنین در مورد فرهنگ خود داراست. جامعه‌ی آماری در این پژوهش، ۴۰۰ نفر از دانش‌آموزان مقطع متوسطه در سال تحصیلی ۹۴-۹۳ در مرند می‌باشد. روش نمونه‌گیری در این پژوهش، تصادفی ساده است. در پژوهش حاضر، اطلاعات با استفاده از روش پرسشنامه که از دو قسمت تشکیل شده است، جمع‌آوری شد. به منظور حصول اطمینان از پایایی پرسشنامه، از میان روش‌های رایج برای جمع‌آوری داده‌ها، از روش انطباق و اصلاح شیوه‌های موجود استفاده شد. برای آزمون فرضیه‌ی پژوهش از آمار استنباطی شامل آزمون آماری T مستقل برای دو گروه جنسی دختر و پسر استفاده شد. در مقاله‌ی حاضر مشخص گردید که بین دو گروه جنسیتی در نگرش نسبت به به‌کارگیری زبان فارسی تفاوت معنی‌داری وجود دارد. دانش‌آموزان دختر در مقایسه با دانش‌آموزان پسر دارای نگرش مثبتی نسبت به موضوع مطرح شده هستند؛ اما پسران در مقایسه با دختران نگرش مثبتی را دارا نیستند. در زمینه‌ی تأثیر نگرش دو گروه جنسی بر استفاده از زبان فارسی چنین استنباط شد که نگرش مثبت دختران باعث می‌شود آن‌ها در اغلب موقعیت‌ها از زبان فارسی استفاده کنند؛ در حالی که دانش‌آموزان پسر در موقعیت‌های مشابه ترجیح می‌دهند از زبان مادری خود، یعنی ترکی آذری، بهره ببرند.

کلیدواژه‌ها: جنسیت، نگرش، زبان دوم، دوزبانه، زبان ترکی آذری.

۱. مقدمه

زبان فارسی به‌عنوان زبان ملی از یک سو و از سوی دیگر به‌عنوان تنها زبان رسمی و آموزشی در ایران، ایفای نقش می‌کند. از این رو، تمامی گویشوران زبان‌های غیرفارسی در ایران ناگزیرند زبان فارسی را به‌عنوان زبان دوم خود یاد بگیرند و در موقعیت‌های مختلف از آن استفاده نمایند. نکته‌ی قابل ذکر آن است که در امر یادگیری و کاربرد زبان فارسی به‌ویژه از طریق آموزش رسمی، مجموعه‌ای از عوامل دخیل‌اند که منجر به تسریع یا تأخیر در این فرایند می‌شوند. یکی از این عوامل، نگرش فرد نسبت به زبانی است که در معرض یادگیری آن قرار دارد. نگرش^۱ عاملی عاطفی است که در علم روان‌شناسی بررسی می‌شود. این عامل بر تمامی رفتارهای اجتماعی انسان از جمله رفتارهای زبانی وی اثر می‌گذارد. در پژوهش حاضر، از میان انواع نگرش، یعنی نگرش نسبت به گویشوران زبان مقصد، نگرش نسبت به یادگیری زبان مقصد، نگرش نسبت به کاربرد زبان مقصد و نگرش نسبت به زبان‌ها و یادگیری زبان، نگرش زبان‌آموز نسبت به کاربرد زبان مقصد در کانون توجه قرار دارد. به این معنی که با وجود تمام شرایط لازم در به‌کارگیری زبان مقصد، خود فرد اگر نسبت به آن زبان دارای نگرشی منفی باشد، میزان موفقیت وی کاهش می‌یابد و بالعکس. در این‌جا این پرسش پیش می‌آید که وقتی کودکان غیرفارسی‌زبان از جمله کودکان ترکی‌زبان تحت آموزش رسمی قرار می‌گیرند، در برابر به‌کارگیری زبان فارسی چه واکنشی از خود نشان می‌دهند؟ آیا آن‌ها به راحتی و بدون هیچ‌گونه اضطراب و از روی میل از زبان فارسی در محیط‌هایی از قبیل کلاس و مدرسه بهره می‌برند؟ این پژوهش در پی پاسخ دادن به این سؤال اساسی است که در واقع، چارچوب نظری این تحقیق را نیز تشکیل داده است و عبارت است از:

- آیا جنسیت دانش‌آموزان می‌تواند در نگرش آن‌ها نسبت به کاربرد زبان فارسی به‌عنوان زبان دوم تأثیر داشته باشد؟
- سؤال حاضر این فرضیه را نیز به دنبال داشت که :
- جنسیت افراد می‌تواند بر نوع نگرش دانش‌آموزان نسبت به کاربرد زبان فارسی به‌عنوان زبان دوم تأثیر داشته باشد.

۲. چارچوب نظری

۱.۱. نگرش

به اعتقاد (Brown, 1981)، نگرش مجموعه‌ای از باورهاست که زبان‌آموز نسبت به اعضای جامعه زبانی مقصد (مثلاً این‌که آیا آن‌ها افرادی صادق هستند، خسته‌کننده هستند، جالب هستند یا نه؟) و همچنین در

1. attitude

مورد فرهنگ خود داراست. به اعتقاد فسولد نگرش عمدتاً بر دیدگاه ذهن‌گرایانه استوار است و در این دیدگاه، نگرش از سه عنصر شناخت، احساس و عملکرد تشکیل شده است (Fasold, 1986: 93). با اندکی تأمل می‌توان به اشتراک نظر فسولد و توماس در زمینه‌ی مفهوم نگرش پی‌برد. این دو در تعاریف خود به سه عنصر تشکیل دهنده‌ی نگرش، یعنی شناخت، احساس^۱ یا عاطفه و عملکرد یا رفتار^۲، اشاره دارند. منظور از عنصر شناخت، اطلاعاتی است که فرد درباره‌ی موضوع نگرش دارد. عنصر عاطفه شامل احساساتی است که موضوع نگرش در شخص برمی‌انگیزد؛ یعنی موضوع ممکن است خوشایند یا ناخوشایند باشد. عنصر رفتار بدین معنی است که نگرش باعث می‌شود شخص در برخورد با موضوع، رفتاری را از خود نشان بدهد؛ چنانچه نگرش شخص مثبت باشد، فرد آمادگی دارد که حمایت خود را از موضوع نشان دهد و برعکس، اگر نگرش منفی باشد، فرد در برابر موضوع از خود مقاومت نشان می‌دهد.

فرآیند یادگیری و کاربرد زبان دوم، نه تنها از عوامل نگرش، انگیزش و اضطراب زبان‌آموزان تأثیر می‌پذیرد، بلکه جنسیت نیز در این فرآیند دارای نقش می‌باشد. دو گروه جنسی از نظر درجه‌ی مهارت در حوزه‌های مختلف زبان، میزان دسترسی به منابع زبانی و مقوله‌های دیگر با هم متفاوت‌اند (Boyle, 1989, p. 102) از (Maccoby & Jacklin, 1974, p. 211) نقل می‌کند که دختران تا سن نوجوانی، هم در فعالیت‌های تولیدی و ادراکی و هم در فعالیت‌های سطح بالا (مثل قیاس‌های زبانی) و سطح پایین (مثل تولید کلمات مختوم به -ion) از پسران پیشی می‌گیرند. (Boyle, 1989) بیان می‌کند که (Brier, 1978) دلیل این برتری را «پیش‌بینی خودخواسته»^۳ می‌داند. بدین صورت که معلمانی که به پیشی گرفتن دختران در زبان‌آموزی اعتقاد دارند، آگاهانه فرصت زیادی به زبان‌آموزان دختر می‌دهند و آن‌ها نیز در عوض، مطابق انتظار معلمان عمل می‌کنند. همچنین (هم او) نقل می‌کند که (McGlone, 1980) منشأ این تفاوت را تمایزات زیست‌شناختی در یکسوگیری^۴ عملکرد بین دو نیمکره مغز می‌داند. همتی و شریفی (۱۳۹۶) پس از بررسی چند مطالعه‌ی مربوط به نقش جنسیت در یادگیری زبان دوم به این نتیجه رسیده‌اند که در زمینه‌ی نقش تعدیل‌کننده‌ی عامل جنسیت در یادگیری زبان [انگلیسی] اختلاف نظرهای گسترده‌ای وجود دارد (Hemmati & Sharifi, 2017). به این معنی که در برخی از مطالعات، بین عامل جنسیت و یادگیری زبان رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد، ولی در برخی دیگر از مطالعات، چنین رابطه‌ای مشاهده نمی‌شود.

در یک جامعه‌ی زبانی^۵ که تنها یک زبان نیاز ارتباطی افراد را برآورده می‌سازد، گویشوران ناگزیرند در تعامل با یکدیگر بر اساس موقعیت‌های مختلف و عوامل دخیل دیگری نظیر مخاطب و موضوع صحبت از میان

1. feeling

2. behaviour

3. self – fulfilling prophecy

4. lateralization

5. language community

گونه‌های^۱ مختلف زبان خود، گونه‌ی مناسب را انتخاب کنند. در جوامع دو یا چندزبانه^۲ نیز افراد بر پایه‌ی عوامل مذکور از میان دو یا چند زبان، زبان مناسب را انتخاب می‌کنند. به‌طور کلی در هر نوع جامعه‌ی زبانی، با مسأله‌ی انتخاب زبان روبه‌رو هستیم. به اعتقاد (Gardner- Chloros, 1991)، در مقاله‌ی دوران‌ساز (Ferguson, 1959) و (Fishman, 1965) به اهمیت مسأله‌ی انتخاب زبان در زبان‌شناسی اجتماعی اشاره شده است. مقاله‌ی فرگوسن ویژگی‌های مربوط به موقعیت‌های انتخاب زبان را که در آن‌ها دو گونه‌ی زبانی متمایز در توزیع تکمیلی^۳ هم قرار می‌گیرند، مشخص می‌کند. این همان مفهوم دوزبان‌گویی^۴ از نظر فرگوسن می‌باشد. مثال‌های فرگوسن همگی مناطقی را شامل می‌شود که در آن‌ها توزیع بین فراگونه و فروگونه^۵ از میان دو شکل یک زبان (برای مثال عربی کلاسیک و عربی محاوره‌ای) مطرح است. مفهوم دو زبان‌گویی بعداً، هم به کاربرد دو زبان کاملاً مجزا در یک محیط و هم کاربرد چندین زبان و لهجه در کشورهای چندزبانه تعمیم داده شده است. این مفهوم اخیراً مورد انتقاد قرار گرفته است؛ بدین شکل که دو زبان‌گویی، شرایطی را مشخص می‌کند که در آن شرایط، یک گونه‌ی زبانی خاص باید انتخاب شود. در این صورت، دو زبان‌گویی از لحاظ نظری مانع از انتخاب فرد می‌شود. در مقاله‌ی فیشمن سه عامل برای انتخاب زبان مشخص شده است:

الف) گروه یا طبقه‌ی اجتماعی که فرد بدان تعلق دارد.

ب) موقعیتی که فرد در آن ارتباط برقرار می‌کند.

ج) موضوع صحبت.

فیشمن در مسأله‌ی انتخاب زبان مفهوم «حوزه^۶» را مطرح کرده است و آن را ترکیب ویژه‌ای از عوامل مذکور برای انتخاب زبان می‌داند. حوزه‌ها ممکن است در سطوح مختلف انتزاع قرار بگیرند (Fishman, 1965). به اعتقاد (Fasold, 1986)، مسأله‌ی انتخاب زبان تحت تأثیر نگرش افراد می‌باشد. در واقع نگرش افراد که خود تحت تأثیر مجموعه‌ای از عوامل برون‌زبانی شکل می‌گیرد، بر انتخاب زبان و کاربرد آن اثر دارد. در این پژوهش نیز، ما به بررسی نقش همین عامل نگرش در انتخاب از میان دو زبان ترکی و فارسی در موقعیت‌های مختلف می‌پردازیم.

1. variety

2. bi/ multilingual communities

3. complementary distribution

4. diglossia

5. high and low variety

6. domain

۳. پیشینه‌ی پژوهش

بشیرنژاد (۱۳۹۷) در پایان‌نامه‌ی خود تحت عنوان «بررسی کاربرد زبان فارسی و مازندرانی در میان دانش‌آموزان و معلمان دوره‌ی متوسطه شهرستان آمل» به بررسی کاربرد زبان مازندرانی در کنار زبان فارسی در حوزه‌های مختلف و تأثیر عوامل اجتماعی در این کاربردها و برخی نگرش‌های موجود نسبت به دو زبان در بخشی از جامعه‌ی زبانی مازندرانی در آمل می‌پردازد. نتیجه‌ی به‌دست آمده از این پژوهش، بدین شکل بود که جوانان به سمت زبان فارسی گرایش پیدا کرده‌اند و علاقه‌ی خاصی به زبان بومی خود ندارند. در میان جوانان نیز، دختران بیشتر از پسران دلبسته‌ی زبان فارسی شده‌اند (Bashirnejad, 2000). داوری اردکانی (۱۳۸۳) در پژوهشی در پی دست یافتن به نگرش تحصیل‌کردگان شهر تهران نسبت به زبان فارسی و برنامه‌ریزی آن و مقایسه‌ی نگرش‌های گروه‌ها با یکدیگر برآمد و به این نتیجه رسید که همه‌ی گروه‌ها تقریباً موافق هستند که زبان فارسی یک میراث فرهنگی به شمار می‌رود و نسبت به شأن زبان فارسی احساس مثبتی دارند (Davari Ardakani, 2004).

غنی‌زاده و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی به بررسی تأثیر بازخوردهای اصلاحی بر مهارت خواندن، اضطراب و نگرش فارسی‌آموزان غیرایرانی پرداخته‌اند. برای این منظور، تعداد ۴۴ نفر فارسی‌آموز خارجی انتخاب شدند. در ارتباط با نگرش فارسی‌آموزان نسبت به یادگیری زبان فارسی، نتایج به دست آمده تأییدکننده‌ی این مطلب است که در نتیجه‌ی بازخوردهای دریافتی از سوی مدرس، تغییر چشمگیری در نگرش فارسی‌آموزان ایجاد نشده است (Ghanizadeh et al, 2017).

جهانی در مقاله‌ای به بررسی نگرش زبانی در میان مهاجرین ایرانی در سوئد پرداخته است. وی در این پژوهش به بررسی نگرش زبانی ایرانیان از قبیل فارس‌ها، بلوچ‌ها، کردها، ارمنه و آذربایجانی‌ها نسبت به زبان فارسی پرداخته است (Jahani, 2005).

برکستد نیز به بررسی نگرش زبانی کانادایی‌های انگلیسی‌زبان پرداخته است. وی اعلام کرد که افراد مورد مطالعه نگرش مثبتی به انگلیسی کانادایی دارند، ولی خودشان را لزوماً سخنگوی آن زبان نمی‌دانند (Birsktedt, 2005). براون در (Brown, 1973) به عوامل عاطفی‌ای^۱ اشاره می‌کند که خود دارای سه‌دسته از عوامل خودمحور^۲ (تقلید^۳، خود^۴، انگیزش)، اجتماعی^۵ (دردپذیری^۶، درونگرایی^۷، برونگرایی^۸،

1. affective factors

2. egocentric factors

3. imitation

4. ego

5. social factors

6. empathy

7. introversion

8. extroversion

تعرض^۱) و سبک شناختی^۲ (تفکر تأمل گرایانه و خودجوشانه^۳، گستره‌ی مقوله کلی و محدود^۴، همخوانی و تناقض عقیده^۵، پیرایش و آرایش^۶) می‌باشد. (Gardner, 1997) از عوامل عمومی مثل سن، جنسیت، ویژگی‌های شخصی و هم چنین مجموعه‌ای از متغیرها که مستقیماً با یادگیری زبان دوم در ارتباط هستند، صحبت می‌کند. وی پنج دسته از این متغیرها را که دارای اهمیت فراوانی‌اند برمی‌گزیند. این پنج دسته عبارتند از: استعداد زبانی، نگرش، انگیزش، تشویش زبانی و استراتژی‌های یادگیری زبان. به نظر گاردنر، یکی از دلایل اهمیت این متغیرها این است که آن‌ها را می‌توان هم از لحاظ نظری و هم از لحاظ تجربی به تفاوت‌های فردی در پیشرفت زبان ربط داد؛ در حالی که ارتباط بین پیشرفت و متغیرهایی از قبیل سن، جنسیت و ویژگی‌های شخصی یا مبهم می‌باشد و یا نمی‌توان آن‌ها را به لحاظ نظری با پیشرفت در زبان دوم بدون کمک گرفتن از دیگر متغیرهای مخصوص زبان پیوند داد. گاردنر معتقد است که می‌توان متغیرهای دیگری را به پنج دسته‌ی مذکور اضافه کرد، ولی این پنج دسته متغیر بیشتر از بقیه، مورد پژوهش و مطالعه واقع شده‌اند. از بین آن‌ها متغیری که بیش از همه مورد پژوهش واقع شده است «نگرش» می‌باشد.

۴. روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع توصیفی و به شکل میدانی می‌باشد که در آن نگرش دانش‌آموزان دو زبانه‌ی مقطع متوسطه‌ی شهرستان مرند نسبت به کاربرد زبان فارسی به‌عنوان زبان دوم با تکیه بر جنسیت آن‌ها توصیف می‌شود. همچنین تأثیر نگرش آن‌ها بر استفاده از زبان فارسی در موقعیت‌های گوناگون با برخی از سوالات موجود در بخش رفتار پرسش‌نامه بررسی می‌شود. جامعه‌ی آماری در این پژوهش، دانش‌آموزان مقطع متوسطه در سال تحصیلی ۹۳-۹۴ در مرند می‌باشد. علت عمده در انتخاب این مقطع تحصیلی این بود که دانش‌آموزان مقطع متوسطه در مقایسه با دانش‌آموزان مقطع تحصیلی راهنمایی و ابتدایی در موقعیت‌های بیشتری جهت استفاده از زبان فارسی در برقراری ارتباط کلامی قرار می‌گیرند؛ در نتیجه، این دانش‌آموزان لزوم یادگیری و استفاده از زبان فارسی را بیشتر از دانش‌آموزان سایر مقاطع تحصیلی درک می‌کنند. به علت گستردگی حجم جامعه‌ی آماری و همچنین تسریع و تسهیل کار پژوهش و صرفه‌جویی در وقت و هزینه و مطالعه‌ی عمیق‌تر، شماری از این جامعه به شکل تصادفی به‌عنوان جمعیت نمونه انتخاب شدند.

1. aggression

2. cognitive style

3. reflective and impulsive thinking

4. broad and narrow categorizing

5. belief congruence and contradiction

6. skeletonizing and embroidery

روش نمونه‌گیری در این پژوهش، تصادفی ساده است. بدین منظور، ابتدا از کل مدارس مقطع متوسطه در مرند شش دبیرستان انتخاب شد. از میان این شش دبیرستان ۲ دبیرستان غیرانتفاعی (۱ دبیرستان دخترانه و ۱ دبیرستان پسرانه)، ۲ دبیرستان دولتی از مرکز شهر (۱ دبیرستان دخترانه و ۱ دبیرستان پسرانه) و ۲ دبیرستان دولتی دور از مرکز شهر (۱ دبیرستان دخترانه و ۱ دبیرستان پسرانه) در این پژوهش شرکت داشتند. از ۲ دبیرستان غیرانتفاعی، ۱۳۴ دانش‌آموز (۶۷ دختر و ۶۷ پسر) و از ۴ دبیرستان دولتی، ۲۶۶ دانش‌آموزان (۱۳۳ دختر و ۱۳۳ پسر) جمعیت نمونه‌ی این پژوهش را تشکیل دادند. در انتخاب دانش‌آموزان در هر دبیرستان سعی شد سه مقطع تحصیلی اول، دوم و سوم دبیرستان تحت پوشش قرار بگیرد.

در پژوهش حاضر، اطلاعات با استفاده از روش پرسش‌نامه جمع‌آوری شد. به‌منظور حصول اطمینان از پایایی پرسش‌نامه، از میان روش‌های رایج برای جمع‌آوری داده‌ها، از روش انطباق و اصلاح شیوه‌های موجود^۱ استفاده شد. بدین منظور، ابتدا عبارات مربوط به نگرش در پرسش‌نامه‌ی موجود در پژوهش هاکوتا و داندیره (Hakuta and Dandrea, 1992) و پایان‌نامه‌ی برنی (Birni, 1998) به فارسی ترجمه شد و سپس متناسب با اهداف پژوهش حاضر تغییراتی در آن پرسش‌نامه‌ها صورت گرفت. همچنین از پرسش‌نامه‌ی موجود در رساله‌ی ستوده‌نما (Sotoudeh Nama, 2001) با اعمال تغییراتی در آن استفاده شد. پرسش‌نامه‌ی استفاده شده در این مقاله از دو قسمت تشکیل شده است:

- سؤالات زمینه‌ای برای تعیین جنسیت، محل تحصیل، سن، پایه‌ی تحصیلی آزمودنی‌ها.
- جملات، شامل ۳۹ عبارت در مقیاس پنج نقطه‌ای لیکرت^۲ برای سنجش نگرش آزمودنی‌ها نسبت به کاربرد زبان فارسی.

عبارات موجود در پرسش‌نامه، خود از سه قسمت تشکیل شده است. بخش اول، شامل ۱۳ عبارت که احساس دانش‌آموزان را نسبت به کاربرد زبان فارسی ارزیابی می‌کند. بخش دوم نیز با ۱۳ عبارت، یعنی انتخاب از میان دو زبان فارسی و ترکی آزمودنی‌ها را در قبال کاربرد زبان فارسی ارزیابی می‌کند. ۱۳ عبارت آخر، شناخت آزمودنی‌ها را نسبت به کاربرد زبان فارسی می‌سنجد. آزمودنی‌ها در پاسخ به عبارات یکی از پنج نقطه‌ی کاملاً موافقم، موافقم، نظری ندارم، مخالفم و کاملاً مخالفم را انتخاب می‌کنند. محاسبه‌ی نمره‌ی کلی برای هر آزمودنی، یعنی جمع کردن نمرات به‌دست آمده، بدین شکل صورت می‌گرفت که هر جا پاسخ جمله موافق با موضوع می‌بود، نمره ۵ به کاملاً موافقم داده می‌شود و در مواردی که مخالف موضوع نگرش می‌بود، نمره ۵ به کاملاً مخالفم تعلق می‌گرفت و به کاملاً موافقم نمره ۱ داده می‌شد. برای ارائه‌ی پرسش‌نامه‌ها به دانش‌آموزان، پژوهشگران در تمامی مدارس حاضر شدند. قبل از تکمیل پرسش‌نامه‌ها توسط دانش‌آموزان،

^۱. دو روش دیگر عبارتند از: (۱) استفاده از شیوه‌های آماده‌ای که پژوهشگران دیگر آن‌ها را طراحی و آزمایش کرده‌اند و (۲) طراحی شیوه‌های جدید برای جمع‌آوری داده‌ها (Seliger and Shohamy, 1989: 189-192).

^۲. Five – Point Likert scale

توضیحات مختصری در زمینه‌ی اهداف پژوهش و نحوه‌ی تکمیل پرسش‌نامه ارائه شد. در زمینه‌ی مدت زمان پاسخگویی به سؤالات، وقت کافی در اختیار آزمودنی‌ها قرار داده شد. تمامی ۴۰۰ پرسش‌نامه توسط ۴۰۰ آزمودنی تکمیل شد و سپس برای تجزیه و تحلیل داده‌های به‌دست آمده، پرسش‌نامه‌ها جمع‌آوری و بر اساس جنسیت آزمودنی‌ها دسته‌بندی شدند.

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و همچنین دقت در محاسبه از نرم افزار/س پی/اس^۱ استفاده شده است. ابتدا آمار توصیفی شامل جدول‌ها و شاخصه‌های آماری به‌دست داده شده، سپس در بخش دوم برای آزمون فرضیه‌ی پژوهش از آمار استنباطی شامل آزمون‌های آماری تی تست^۲ مستقل برای دو گروه جنسی دختر و پسر استفاده شده است. همچنین آزمون کای دو^۳ برای سنجش تأثیر نگرش دو گروه جنسی در استفاده از زبان فارسی در موقعیت‌های مختلف مورد استفاده قرار گرفته است.

۵. ارائه و واکاوی داده‌ها

در این بخش، به منظور بررسی فرضیه‌ی آزمون، ابتدا فرضیه و یک عامل وابسته به آن یعنی عامل نگرش بیان می‌شود و سپس برای آزمون فرضیه از نتایج به‌دست آمده از پرسش‌نامه‌ها استفاده می‌شود. **فرضیه:** جنسیت دانش‌آموزان دو زبانه‌ی شهر مرند بر نوع نگرش آن‌ها نسبت به کاربرد زبان فارسی تأثیر دارد.

در آزمون این فرضیه، نمرات دو گروه جنسی دختر و پسر در سه عامل احساس، شناخت و رفتار (انتخاب از میان دو زبان ترکی و فارسی) عناصر تشکیل دهنده‌ی نگرش، مورد مقایسه و آزمون قرار می‌گیرد. با توجه به این متغیرها مناسب‌ترین آزمون آماری برای نتیجه‌گیری، آزمون تی تست برای دو گروه مستقل است. ابتدا عامل احساس نسبت به استفاده از زبان فارسی بین دو گروه جنسی دختر و پسر مورد آزمون قرار می‌گیرد. همان‌طوری که از نتایج شاخصه‌های آماری جدول شماره ۲ ملاحظه می‌شود، تعداد، میانگین، انحراف استاندارد و میانگین خطای استاندارد هر دو گروه آورده شده است. میانگین جمع نمرات دختران در عامل احساس ۳۸,۳۴ و میانگین جمع نمرات پسران در این عامل ۳۵,۵۷ است. بنابراین از طریق آزمون تی تست به بررسی تفاوت میانگین‌های دو گروه پرداخته می‌شود.

جدول شماره ۱. شاخصه‌های آماری عامل احساس دو گروه جنسی

گروه جنسی	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین خطای استاندارد
دختر	۲۰۰	۳۸,۳۴	۱۰,۵۷	۰,۷۵
پسر	۲۰۰	۳۵,۷۵	۸,۴۲	۰,۵۹

۱. SPSS

۲. T-test

۳. X^2

همان‌طور که در جدول شماره‌ی ۲ مشاهده می‌شود، نتایج آزمون آماری تی تست به‌دست آمده نشان می‌دهد که بین دو گروه جنسی تفاوت معنی‌داری در عامل احساس دیده می‌شود. با توجه به این‌که مقدار t به‌دست آمده (۲,۷۱) با درجه آزادی $df=398$ و سطح آلفای ۰,۰۵ از مقدار t جدول (۱,۹۶) بیشتر است، می‌توان با ۹۵ درصد اطمینان گفت که نمرات احساس دختران نسبت به نمرات احساس پسران بیشتر است و این تفاوت معنی‌دار است.

جدول شماره ۲. نتایج آزمون t برای دو گروه جنسی در عامل احساس

آزمون t برای مقایسه‌ی میانگین‌ها (t-test for Equality of Means)					احساس
تفاوت خطای استاندارد	تفاوت میانگین‌ها	سطح معنی‌داری دو دامنه (sig - 2taila)	درجه‌ی آزادی (df)	مقدار t بدست آمده	
۰,۹۵۶	۲,۵۹	۰,۰۰۷	۳۹۸	۲,۷۱	مقدار به‌دست آمده

بنابراین دختران در مقایسه با پسران دارای احساس مثبت‌تری و رفتار مطلوب‌تری نسبت به استفاده از زبان فارسی می‌باشند.

دومین عاملی که باید مورد آزمون قرار گیرد، نمرات دو گروه جنسی دختر و پسر در عامل رفتار (انتخاب زبان) است. همان‌طور که از نتایج شاخصه‌های آماری جدول شماره‌ی ۳ ملاحظه می‌شود، تعداد، میانگین خطای استاندارد هر دو گروه آورده شده است. میانگین جمع نمرات دختران در عامل رفتار ۳۵,۵۸ و میانگین جمع نمرات پسران ۳۰,۶۳ می‌باشد. تقریباً بین نمرات دو گروه ۴,۹۵ نمره تفاوت دیده می‌شود. بنابراین از طریق آزمون تی تست به بررسی تفاوت میانگین‌های دو گروه می‌پردازیم.

جدول شماره ۳. شاخصه‌های آماری عامل رفتار دو گروه جنسی

گروه جنسی	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین خطای استاندارد
دختر	۲۰۰	۳۵,۵۸	۸,۷۱	۰,۶۱۸
پسر	۲۰۰	۳۰,۶۳	۷,۳۹	۰,۵۲۳

همان‌طور که در جدول شماره‌ی ۴ ملاحظه می‌شود، نتایج آزمون آماری تی تست به‌دست آمده نشان می‌دهد که بین دو جنسیت تفاوت معنی‌داری در عامل رفتار دیده می‌شود. با توجه به مقدار t به‌دست آمده (۶,۱۲۹) با درجه آزادی $df=398$ و سطح آلفای ۰,۰۵ از مقدار t جدول (۱,۹۶) بیشتر است. بنابراین می‌توان با ۹۵ درصد اطمینان گفت که نمرات رفتار دختران نسبت به نمرات رفتار پسران بیشتر است و این تفاوت معنی‌دار است.

جدول شماره ۴. نتایج آزمون t برای دو گروه جنسی در عامل احساس

آزمون t برای مقایسه‌ی میانگین‌ها (t-test for Equality of Means)					نمرات رفتار
تفاوت خطای استاندارد	تفاوت میانگین‌ها	سطح معنی‌داری دو دامنه (sig - 2taila)	درجه‌ی آزادی (df)	مقدار t بدست آمده	
۰,۷۸	۴,۹۵	۰,۰۰۰	۳۹۸	۶,۱۲۹	مقدار به‌دست آمده

بنابراین دختران در مقایسه با پسران دارای رفتار مطلوب‌تری در زمینه استفاده از زبان فارسی می‌باشند. سومین عاملی که باید مورد آزمون قرار بگیرد، نمرات دو گروه جنسی دختر و پسر در عامل شناخت، در مورد اهمیت و ضرورت استفاده از زبان فارسی می‌باشد. همان‌طور که از نتایج شاخصه‌های آماری جدول شماره ۵ ملاحظه می‌شود، تعداد، میانگین، انحراف استاندارد و میانگین خطای استاندارد هر دو گروه آورده شده است. میانگین جمع نمرات دختران در عامل شناخت ۴۱,۷ و میانگین جمع نمرات پسران ۴۰,۷۷ است. تقریباً بین نمرات دو گروه ۰,۹۴ نمره تفاوت دیده می‌شود. بنابراین، از طریق آزمون تی تست به بررسی تفاوت میانگین‌های دو گروه می‌پردازیم.

جدول شماره ۵. شاخصه‌های آماری عامل شناخت دو گروه جنسی

گروه جنسی	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین خطای استاندارد
دختر	۲۰۰	۴۱,۷	۷,۹۲	۰,۵۶۰
پسر	۲۰۰	۴۰,۷۷	۷,۹۱	۰,۵۵۹

همان‌طور که در جدول شماره ۶ ملاحظه می‌شود، نتایج آزمون آماری تی تست به‌دست آمده نشان می‌دهد که بین دو گروه جنسی تفاوت معنی‌داری در عامل شناخت دیده نمی‌شود. با توجه به مقدار t به‌دست آمده (۱,۱۸۱) با درجه آزادی $df = 398$ و سطح آلفای ۰,۰۵ از مقدار t جدول (۱,۹۶) کمتر است. بنابراین می‌توان با ۹۵ درصد اطمینان گفت که تفاوتی بین میانگین جمع نمرات شناخت دختران و پسران دیده نمی‌شود.

جدول شماره ۶. نتایج آزمون t برای دو جنسیت در عامل شناخت

آزمون t برای مقایسه‌ی میانگین‌ها (t-test for Equality of Means)					نمرات احساس
تفاوت خطای استاندارد	تفاوت میانگین‌ها	سطح معنی‌داری دو دامنه (sig - 2taila)	درجه‌ی آزادی (df)	مقدار t بدست آمده	
۰,۷۲۹	۰,۹۴	۰,۲۳۸	۳۹۸	۱,۱۸۱	مقدار به‌دست آمده

بنابراین میزان شناخت دختران در مقایسه با پسران در زمینه‌ی اهمیت و ضرورت استفاده از زبان فارسی برابر است.

جدول شماره ۷ شاخصه‌های آماری نمره‌ی کل نگرش دو گروه جنسی را نشان می‌دهد. میانگین نگرش دختران ۱۱۵٫۶ از میانگین نگرش پسران ۱۰۷٫۱۴ بیشتر است. آیا این تفاوت معنی‌دار است؟ برای پاسخ به این سؤال از نتایج جدول شماره‌ی ۸ استفاده می‌شود.

جدول شماره ۷. شاخصه‌های آماری نگرش دو گروه جنسی

گروه جنسی	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین خطای استاندارد
دختر	۲۰۰	۱۱۵٫۶	۲۳٫۹۴	۱٫۶۹
پسر	۲۰۰	۱۰۷٫۱۴	۲۰٫۹۴	۱٫۴۸

همان‌طور که در جدول شماره‌ی ۸ ملاحظه می‌شود، مقدار t (۳٫۷۵) با سطح آلفای ۰٫۰۵ و درجه آزادی ۳۹۸ از مقدار t جدول (۱٫۹۶) بیشتر است. بنابراین با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت که دختران در مقایسه با پسران دارای نگرش مثبت‌تری نسبت به استفاده از زبان فارسی هستند.

جدول شماره ۸. نتایج آزمون t برای دو جنسیت در نگرش

آزمون t برای مقایسه‌ی میانگین‌ها (t-test for Equality of Means)					نمرات احساس
تفاوت خطای استاندارد	تفاوت میانگین‌ها	سطح معنی‌داری دو دامنه (sig - 2taile)	درجه‌ی آزادی (df)	مقدار t به‌دست آمده	
۲٫۲۵	۸٫۴۶	۰٫۰۰۰	۳۹۸	۳٫۷۵	مقدار به‌دست آمده

عامل نگرش، پدیده‌ی انتخاب زبان را تحت تأثیر قرار می‌دهد؛ به عبارت دیگر، افراد در موقعیت‌های تعاملی مختلف بر اساس نگرش خود دست به انتخاب زبان از میان دو یا چند زبان و حتی دو یا چند لهجه یک زبان می‌زنند. یعنی اکنون که نگرش گروه جنسیتی معلوم است، می‌خواهیم ببینیم که آزمودنی‌ها براساس نگرش خود در موقعیت‌های خاص به کدام زبان «ترکی یا فارسی» صحبت می‌کنند. بدین منظور، ما در این‌جا پاسخ‌های دو گروه جنسی به برخی از سؤالات پرسش‌نامه را که موقعیت‌های خاص انتخاب زبان را مشخص کرده‌اند، مورد بررسی قرار می‌دهیم. بنابراین با توجه به این متغیرها، مناسب‌ترین آزمون آماری برای نتیجه‌گیری، آزمون ناپارامتریک کای دو یا خی دو است.

ابتدا در جدول ۹ پاسخ دو گروه جنسیتی را مشاهده می‌کنیم. همان‌طور که ملاحظه می‌شود، پاسخ دختران نسبت به سؤال ۱۵ (با همسایگان فارسی زبان خود، هرگز فارسی صحبت نمی‌کنم)^۱ در مقایسه با پاسخ پسران گرایش بیشتری به سمت کاملاً مخالفم و مخالفم دارد.

جدول شماره ۹. پاسخ دو گروه به سؤال ۱۵

گروه جنسیتی	با همسایگان فارسی زبان خود، هرگز فارسی صحبت نمی‌کنم.				
	کاملاً مخالفم	مخالفم	نظری ندارم	موافقم	کاملاً موافقم
دختر	۹۲	۶۵	۲۱	۱۰	۱۲
پسر	۵۶	۶۷	۳۶	۲۵	۱۶
جمع	۱۴۸	۱۳۲	۵۷	۳۵	۲۸

آیا این پاسخ‌ها معنی‌دار هستند؟ برای پاسخ به این پرسش به نتایج آزمون خی دو که در جدول شماره ۱۰ آمده است، می‌پردازیم. همان‌گونه که در جدول مذکور ملاحظه می‌شود، مقدار کای دو ۱۹,۷۳ با درجه آزادی ۴ و سطح آلفای ۰,۰۵ از مقدار جدول (۹,۴۹) بیشتر است. بنابراین با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت که دختران در موقعیت مورد نظر (تعامل با همسایگان) در مقایسه با پسران ترجیح می‌دهند بیشتر، از زبان فارسی استفاده کنند.

جدول شماره ۱۰. نتایج آزمون کای دو

شاخص‌ها	مقدار بدست آمده	درجه‌ی آزادی df	سطح معنی‌داری
کای دو پیرسون	۱۹,۷۳۴	۴	۰,۰۰۱
تعداد موردها	۴۰۰		

همان‌طور که در جدول شماره ۱۱ ملاحظه می‌شود، پاسخ دختران نسبت به سؤال (با خویشاوندانم در تهران که زبان ترکی را نیز بلد هستند، فارسی صحبت می‌کنم) با پاسخ پسران تقریباً یکسان است.

جدول شماره ۱۱. پاسخ دو گروه به سؤال ۱۷

گروه جنسیتی	با خویشاوندانم در تهران که زبان ترکی را نیز بلد هستند فارسی صحبت می‌کنم.				
	کاملاً مخالفم	مخالفم	نظری ندارم	موافقم	کاملاً موافقم
دختر	۴۰	۵۱	۲۴	۵۲	۳۳
پسر	۴۸	۵۲	۲۲	۴۰	۳۸
جمع	۸۸	۱۰۳	۴۶	۹۲	۷۱

^۱ انتخاب این سؤال دلیل خاصی ندارد و به‌صورت اتفاقی برگزیده شده است.

نتایج به‌دست آمده از خی دو نیز عدم تفاوت بین دو گروه جنسیتی در پاسخ به این سؤال را نشان می‌دهد. همان‌طور که در جدول شماره‌ی ۱۲ ملاحظه می‌شود، مقدار خی دو ۲,۷۴ با درجه‌ی آزادی ۴ و سطح آلفای ۰,۰۵ از مقدار جدول (۹,۴۹) کمتر است. بنابراین با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت که نظر آزمودنی‌های هر دو گروه نسبت به این سؤال یکسان است و تفاوت معنی‌داری مشاهده نمی‌شود.

جدول شماره‌ی ۱۲. نتایج آزمون کای دو

شاخص‌ها	مقدار بدست آمده	درجه‌ی آزادی df	سطح معنی‌داری
کای دو پیرسون	۲,۷۴۱	۴	۰,۶۰۲
تعداد موردها	۴۰۰		

۶. نتیجه‌گیری و بحث

در مقاله‌ی حاضر، در زمینه‌ی تأثیر متغیر جنسیت بر نگرش دانش‌آموزان نسبت به استفاده‌ی از زبان فارسی به ارتباط این متغیر پی‌بردیم و چنین یافتیم که بین دو گروه جنسیتی (دختر و پسر) در نگرش نسبت به به‌کارگیری زبان فارسی تفاوت معنی‌داری وجود دارد. همان‌گونه که نشان داده شده است، دانش‌آموزان دختر در مقایسه با دانش‌آموزان پسر دارای نگرش مثبتی نسبت به موضوع مطرح شده هستند؛ اما پسران در مقایسه با دختران نگرش مثبتی را دارا نیستند. این نتیجه فرضیه‌ی پژوهش حاضر در ارتباط با تفاوت بین دو گروه جنسیتی در نگرش را اثبات می‌کند.

در زمینه‌ی تأثیر نگرش دو گروه جنسی بر استفاده از زبان فارسی چنین استنباط شد که نگرش مثبت دختران باعث می‌شود آن‌ها در اغلب موقعیت‌ها از جمله تعامل با همسایگان، راز و نیاز با خدا، تعامل با دوستان هم‌زبان و تعامل با کارمندان در ادارات از زبان فارسی استفاده کنند؛ در حالی‌که دانش‌آموزان پسر در موقعیت‌هایی مشابه ترجیح می‌دهند از زبان مادری خود «ترکی» بهره جویند.

رفتار متفاوت دانش‌آموزان ترکی‌زبان بر اساس جنسیت و طبقه‌ی اجتماعی آن‌ها در استفاده از زبان فارسی به‌عنوان زبان دوم و زبان رسمی و آموزشی کشور از نوع نگرش آن‌ها نسبت به این امر نشأت می‌گیرد. دانش‌آموزان دختر در مقایسه با دانش‌آموزان پسر بر اساس نگرش مثبت‌تر خود علاقه‌ی زیادی به استفاده از زبان فارسی از خود نشان می‌دهند. اکنون که از نگرش دانش‌آموزان دوزبانه‌ی مرد نسبت به کاربرد زبان فارسی آگاهی یافتیم، می‌توانیم تا حدودی رفتار آن‌ها، یعنی انتخاب از میان دو زبان فارسی و ترکی، در مدارس را تحت کنترل دریاوریم. همچنین با توجه به نتایج به‌دست آمده می‌توان انتخاب زبان آموزش در کلاس درس را با نگرش دانش‌آموزان همسو کرد تا فرآیند آموزش و یادگیری روان‌تر گردد.

فهرست منابع:

- بشیرنژاد، حسن. (۱۳۷۹). بررسی کاربرد و جایگاه زبان فارسی و مازندرانی در میان دانش آموزان و معلمان دوره‌ی متوسطه‌ی شهرستان آمل. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران.
- داوری اردکانی، نگار. (۱۳۸۳). *برنامه ریزی زبان و هوشیاری زبانی ایرانیان*. رساله‌ی دکتری زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.
- غنی‌زاده، افسانه، مریخی سالانقوج، معصومه و جاهدی زاده، صفورا (۱۳۹۶). تأثیر بازخوردهای اصلاحی بر مهارت‌های خواندن، اضطراب و نگرش فارسی‌آموزان غیرایرانی: رویکرد تلفیقی، پژوهش‌نامه‌ی آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان، ۶ (۲)، صص: ۶۳-۸۱.
- همتی، فاطمه و شریفی، مریم. (۱۳۹۶). فراتحلیل مطالعات مربوط به تأثیر جنسیت در یادگیری زبان انگلیسی. دو فصلنامه‌ی راهبردهای شناختی در یادگیری، ۵ (۹)، صص: ۶۱-۸۱.

References:

- Bashirnejad, H.** (2000). *Study of the use and position of Farsi and Mazandaran languages among middle and upper secondary school teachers in Amol city*. M.A thesis of General Linguistics, Tehran: Allameh Tabatabayi University.
- Birni, M. F.** (1998). *Language attitudes and language preference: A study of Bavarian business people's attitudes toward America and British English*. MA Thesis, University of Survey. Available at www.survey.ac.uk/ALRG/Dissertation.
- Birsktedt, J.** (2001)- *Language awareness and language attitudes in the context of Canadian English*, University of Helsinki.
- Boyle, J. P.** (1989). Sex differences in listening vocabulary. *Language Learning*, 37 (2), 273 – 83.
- Brown, D.** (1973). Affective variables in second Language acquisition. *Language Learning*, 23 (2), 231– 44.
- Davari Ardakani, N.** (2004). *Language planning and language alertness of Iranians*, PhD thesis of Linguistics, Tehran: Tehran University.
- Fasold, R.** (1986). *The sociolinguistics of society*. Cambridge: Basil Blackwell.
- Jahani, C-** (2005)- *Language attitudes and language use among Iranian immigrants in Sweden*, Uppsala University.
- Hemmati, F. & Sharifi, M.** (2017). Bivariate comparison of gender and English language learning: A meta-analysis of the empirical literature. *Cognitive Strategies in Learning*, 9 (5), 61-81.
- Gardner – Chloros, P.** (1991). *Language selection and switching in Strasbourg*. Oxford: Clarendon Press.
- Gardner. R. C.** (1997). Individual difference and second Language learning. In Tucker and Corson (eds.), *Encyclopaedia of language and education, Vol 4, Second Language Education*. Kluwer academic publishers.
- Ghanizadeh, A, Merrikhi salangouch, M, Jahedizadeh, S.** (2018). The effect of corrective feedback on Farsi learners' reading comprehension, anxiety, and attitudes

towards language learning: A mixed- methods approach, *Journal of Teaching Persian to Speakers of Other Languages*, 6 (14), 63-81.

Hakuta, K. & Dandrea, D. (1992). Some properties of bilingual maintenance and loss in Mexican background high school students. *Applied Linguistics*, 13 (1), 72-99.

Kasper, G. & Rose, K. R. (2002). Individual differences in L2 pragmatic development. *Language learning*, 273-303.

Seliger, H. W. & Shohamy, E. (1989). *Second language research methods*. Oxford University Press.

Sotoudeh Nama, E. (2001). *Motivation, attitude, and English language learning: A case of Iranian undergraduate English major students*. PH.D Disertation, Allameh Tabataba'i University, Tehran.

پیوست ۱: پرسش نامه

جنسیت: سن: پایه تحصیلی: دبیرستان محل تحصیل:

دانش آموزان عزیز! لطفاً عبارات زیر را به دقت بخوانید و گزینه انتخابی را با علامت (x) مشخص نمایید

۱- دو نفر ترکی زبان که زبان فارسی نیز می دانند وقتی در جمع ترکی زبان حاضر می شوند باید با هم فارسی صحبت کنند.

کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم

۲- دو نفر ترکی زبان که فارسی نیز می دانند باید با هم فارسی صحبت کنند حتی زمانی که کسی پیش آن ها نیست.

کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم

۳- دوست ندارم نام برخی مکان های عمومی مثل مدرسه، خیابان، سینما، ... را فارسی بگویم.

کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم

۴- صحبت کردن به فارسی واقعاً فوق العاده است.

کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم

۵- ای کاش می توانستم به جای فارسی، زبان دیگری را در کنار ترکی صحبت کنم.

کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم

۶- دوست دارم تمامی کلاس های مدرسه به زبان فارسی برگزار شود.

کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم

۷- ای کاش پدر و مادر من از کودکی با من فارسی صحبت می کردند.

کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم

۸- هرگز اجازه نخواهم داد فرزندانم در آینده فارسی صحبت کنند.

کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم

۹- وقتی مادر ترک زبانی را می بینم که با بچه اش فارسی صحبت می کند از او متنفر می شوم.

کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم

۱۰- از صحبت کردن به فارسی هیچ لذتی نمی برم.

کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم

- ۱۱- دوست ندارم مجریان و هنرمندان در شبکه‌ی استانی صدا و سیما فارسی صحبت کنند.
 کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم
- ۱۲- وقتی معلم، سرکلاس فارسی صحبت می‌کند دوست دارم از کلاس بیرون بروم.
 کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم
- ۱۳- اصلاً نمی‌توانم آن روزی را تصور کنم که در آینده با همسر خود به اجبار فارسی صحبت کنم.
 کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم
- ۱۴- وقتی ترکی صحبت می‌کنم سعی می‌کنم از کلمات فارسی بیشتر استفاده کنم.
 کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم
- ۱۵- با همسایگان فارسی زبان خود، هرگز فارسی صحبت نمی‌کنم.
 کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم
- ۱۶- وقتی معلم از من می‌خواهد تا سؤالات خود را فارسی بپرسم، اصلاً سؤال نمی‌پرسم.
 کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم
- ۱۷- با خویشاوندانم در تهران که زبان ترکی را نیز بلد هستند فارسی صحبت می‌کنم.
 کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم
- ۱۸- با معلمان خود در خیابان فارسی صحبت می‌کنم.
 کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم
- ۱۹- وقتی فارسی صحبت می‌کنم از خود بیزار می‌شوم.
 کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم
- ۲۰- من در جاهایی مثل مطب دکتر، عروسی، عزاداری، ... معمولاً از فارسی استفاده می‌کنم.
 کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم
- ۲۱- همیشه برادران و خواهران خود را تشویق می‌کنم تا با یکدیگر فارسی صحبت کنند.
 کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم
- ۲۲- وقتی با خدا راز و نیاز می‌کنم از زبان فارسی استفاده می‌کنم.
 کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم

- ۲۳- علی‌رغم این‌که دوستان ترکی‌زبان من از من متنفر می‌شوند با آن‌ها فارسی صحبت می‌کنم.
- کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم
- ۲۴- برای این‌که کارهای خود را در ادارات زود راه بیندازم، فارسی صحبت می‌کنم.
- کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم
- ۲۵- وقتی فارسی صحبت می‌کنم اعتماد به نفس بیشتری به من دست می‌دهد.
- کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم
- ۲۶- هنگام عصبانیت، هیجان زندگی و احساسات دیگر، ناخودآگاه شروع به صحبت به زبان فارسی می‌کنم.
- کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم
- ۲۷- به کارگیری زبان فارسی در زندگی روزمره بسیار سودمند می‌باشد.
- کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم
- ۲۸- امروزه مهارت در استفاده از زبان فارسی جهت دستیابی به یک جایگاه اجتماعی قابل قبول در کشور ما امری ضروری می‌باشد.
- کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم
- ۲۹- تکلم به فارسی به افراد کمک می‌کند تا از میان فارسی‌زبانان دوستان خوبی پیدا کنند.
- کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم
- ۳۰- بدون داشتن مهارت در استفاده از فارسی نیز می‌توان پایه‌ی علمی خود را قوی کرد.
- کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم
- ۳۱- می‌توان زبان فارسی و ترکی را در کنار هم و بدون این‌که تداخلی در یکدیگر داشته باشند به کار برد.
- کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم
- ۳۲- استفاده از زبان فارسی باعث می‌شود که ما به تدریج زبان ترکی خود را فراموش کنیم.
- کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم
- ۳۳- همه‌ی دانش‌آموزان ترکی‌زبان باید تلاش کنند زبان فارسی را به‌عنوان زبان دوم خود به کار گیرند.
- کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم

۳۴- بدون تکلم به زبان فارسی نیز می‌توان از قدرت تجزیه و تحلیل خوبی برخوردار بود.

- کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم

۳۵- کسی که فارسی را خوب صحبت می‌کند در مقایسه با دیگران، موفقیت بیشتری در درسهایش پیدا می‌کند.

- کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم

۳۶- تسلط کامل بر به کارگیری زبان فارسی برای پیدا کردن شغل ضروری می‌باشد.

- کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم

۳۷- اگر عادت کنم که در جاهایی مثل مدرسه، عزاداری و عروسی و ... فارسی صحبت کنم باعث می‌شود که مثل فارسی‌زبانان فکر و رفتار کنم.

- کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم

۳۸- تکلم به زبان فارسی قدرت تفکر را بالا می‌برد.

- کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم

۳۹- صحبت به زبان فارسی به تنهایی، تأثیری در به دست آوردن اعتبار برای آدمی ندارد.

- کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم